Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Staatssecretaris Dijksma van Economische Zaken

Datum 5 september 2013
Betreft Bevindingen Beheeradviescommissie Oosvaardersplassen inzake winterperiode 2012/13

Excellentie,

In het Algemeen Overleg Wildbeheer van 23 april jl. en in uw brief aan de Tweede Kamer inzake de Rendac-cijfers van het Oostvaardersplassengebied (DGNR-NB/13111124, 5 juli 2013) heeft u de Kamer toegezegd de Beheeradviescommissie te vragen om haar oordeel over het beheer van de grote grazers in het Oostvaardersplassengebied in de winterperiode 2012/13 uit te spreken, in het bijzonder ten aanzien van de sterfte- en afschotcijfers. In uw brief van 22 augustus 2013 (DGNR-NB/13143445) verzoekt u de Beheeradviescommissie tevens een oordeel te geven over de overige doelstellingen van het beheer in het Oostvaardersplassengebied in de afgelopen winterperiode en een globale vooruitblik te geven op de beheersituatie in de nabije toekomst.

Dit schrijven heeft betrekking op het beheer van de grote grazers in het Oostvaardersplassengebied in de periode 1 mei 2012 tot 1 mei 2013. De Beheeradviescommissie beoordeelt of het beheer is uitgevoerd conform het op het ICMO2-advies gebaseerde Managementplan Oostvaardersplassen. Daarnaast gaat de commissie in op de vraag of de totale sterfte onder de grote grazers in de winterperiode opvallend is en of die sterfte aanleiding zou moeten geven tot zorg.

Doelstelling: voorkomen onacceptabel lijden

Op hoofdlijnen concludeert de Beheeradviescommissie (BAC) dat de langdurige winter in combinatie met het gevoerde vroegreactief beheer heeft geleid tot een daling van de totale populatiegrootte ten opzichte van de voorgaande jaren. Deze daling is in lijn met de door de tweede Internationale Commissie voor het Management van het Oostvaardersplassengebied (ICMO2) geformuleerde verwachtingen.

De langdurige winter in combinatie met het gevoerde vroegreactief beheer heeft geleid tot een totale sterfte van ca. 37% van de totale populatie grote grazers. Een dergelijke percentage is bij uitvoering van het vroeg reactief beheer gedurende een lange winterperiode niet onverwacht.

De BAC constateert dat de afgelopen winter grote inzet van Staatsbosbeheermedewerkers heeft plaatsgevonden om onacceptabel lijden van grote grazers te voorkomen. Tegelijkertijd constateert de BAC dat de door ICMO2 gestelde norm dat minimaal 90% van de totale sterfte ten gevolge van afschot plaatsvindt, voor geen van de drie soorten grote grazers gehaald is. De BAC kan pas definitieve uitspraken doen over oorzaken en eventuele maatregelen ter verbetering na bespreking van de binnenkort door SBB op te leveren jaarevaluatie.

Per diersoort
Bij de Konikpaarden is 83% van de totale sterfte toe te schrijven aan afschot. Daarbij stelt Staatsbosbeheer dat de 90% norm haalbaar is, maar dat de afgelopen winter de norm niet gehaald is door ongevallen en incidenten gerelateerd aan geboorte. Hoewel dit resultaat in een enkel jaar aanvaardbaar kan zijn, is nauwlettende opvolging in de komende jaren noodzakelijk, omdat na invoering van het managementplan op basis van ICMO2 de 90%-norm voor deze groep eenmaal is gehaald.

Bij de edelherten is een afschotpercentage van 88% gerealiseerd. De verklaring die Staatsbosbeheer voor het niet behalen van de 90%-norm bij de edelherten geeft, is dat er zich de in de afgelopen winter meer dieren dan verwacht in het moeras bevonden, alwaar zij buiten het bereik van de monitoring en het beheer zijn. Het is noodzakelijk om vóór de komende winterperiode een analyse uit te voeren om na te gaan wat de mogelijkheden zijn om het Managementplan zodanig aan te passen dat het beheer zich ook uitstrekt tot de dieren die zich in het moeras bevinden.

Voor de Heckrunderen is het gerealiseerde afschotpercentage met 75% het laagst. De oorzaak hiervoor lijkt te zijn dat de aan het uiterlijk beoordeelde conditiescore bij Heckrunderen minder duidelijk uitsluitsel geeft over de daadwerkelijke toestand van het dier dan bij de andere twee soorten. In hoeverre een verfijnde methode voor het vaststellen van de dierscore op basis van lichaamsconditie én gedrag tot aanscherping van het afschotprotocol voor Heckrunderen kan leiden, moet nader worden onderzocht. De Beheeradviescommissie is het eens met de vaststelling van Staatsbosbeheer dat voor deze soort nader onderzoek naar zo een methode met behulp van externe deskundigen op zijn plaats is, voorafgaande aan het winterseizoen 2013-2014.

Voor wat betreft de langetermijnontwikkeling wijken de waarnemingen aan de runderpopulatie af van die vande edelherten en Konikpaarden. Alleen bij de Heckrunderen is een trend van langdurige afname zichtbaar. Deze ontwikkeling, samen met het lage afschotpercentage, vergt een zorgvuldige afweging van het toekomstige beheer van Heckrunderen.

Doelstelling: het bevorderen van het welzijn van de grote grazers.
Kernpunt van het bevorderen van het welzijn van de grote grazers is het bieden van voldoende adequate beschutting, zodat de herten, runderen en paarden zich door middel van hun gedrag kunnen aanpassen aan de omstandigheden in het gebied. De Beheeradviescommissie vindt de ontwikkeling van de beschuttingsmogelijkheden in en grenzend aan het Oostvaardersplassengebied zorgelijk. De BAC beschikt op dit moment over onvoldoende gegevens om daar verdergaande conclusies over te trekken. Het punt zal aan de orde komen tijdens de bespreking van de jaarrapportage eind september.

Doelstelling: Natura-2000 doelen, waar mogelijk met natuurlijke processen
De BAC constateert dat in het concept Beheerplan Natura-2000 het Managementplan Oostvaardersplassen nevengeschikt is verklaard aan het eerst genoemde Beheerplan. Als goede afspraken worden gemaakt over verantwoordelijkheden met betrekking tot beleid en beheer, en over de daardoor te behalen resultaten met betrekking tot het beheer van de grote grazers, dan vormt een en ander een goede basis voor verder handelen mede op basis van het in ICMO2 geformuleerde.

In dit kader is bijzondere aandacht nodig voor het volgende. De drooglegging van het moerasgedeelte ten behoeve van de Natura-2000 doelstellingen levert risico's voor het beheer van de grote grazers op, omdat monitoring en beheer in het moerasgedeelte moeilijk uitvoerbaar is. Staatbosbeheer heeft toegezegd adequate maatregelen te nemen om deze risico's te minimaliseren.

Doelstelling: het verbeteren van draagvlak voor het beheer van het Oostvaardersplassengebied
De resultaten voor deze beheerdoelstelling zijn moeilijk kwantificeerbaar. Staatsbosbeheer besteedt zorg en aandacht aan de omgang met diverse groepen belanghebbenden en betrokkenen. Het is onvermijdelijk dat dit niet altijd leidt tot een voor alle partijen even bevredigende situatie, ondanks de inspanningen van Staatsbosbeheer op dit punt.

Speciale aandacht wordt in dit kader gegeven aan het volgende. De BAC heeft Staatsbosbeheer geadviseerd om de door Staatsbosbeheer geplande campagne over wildernisbeleving, die zij lanceert naar aanleiding van de bioscoopfilm De Nieuwe Wildernis, zodanig vorm te geven dat geen twijfel kan ontstaan over het uitgangspunt dat ICMO2 de basis voor het beheer van de grote grazers in het Oostvaardersplassengebied vormt.

Slotopmerkingen
Vóór de komende winter moet onderzocht worden hoe de effectiviteit van uitvoering van het Managementplan Oostvaardersplassen vergroot kan worden, teneinde recht te doen aan de hierboven per onderdeel gemaakte opmerkingen met in het bijzonder aandacht voor het behalen van de afschotnorm en de ontwikkeling van beschutting.

Indien u dat wenslijk acht kunnen wij u daarover rapporteren nadat Staatsbosbeheer haar 'Jaarrapportage Oostvaardersplassen 2012/13' oplevert. Naar verwachting zal deze jaarrapportage in oktober 2013 op de website van Staatsbosbeheer gepubliceerd worden.

Dr. Ruurd Stolp,
voorzitter Beheeradviescommissie Oostvaardersplassen